

Referanser: KM 06/18

Arkivsak: 17/00219-19

Kirkevalget 2019 - endringer i kirkevalgreglene, utfyllende bestemmelser m.m.

Sammendrag

Kirkemøtet vedtok regler 16. april 2018 nr. 584 for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet (kirkevalgreglene). På et punkt ga Kirkemøtet fullmakt til Kirkerådet å utforme den endelige ordlyden knyttet til en endring av personvalgreglene. Dette foreslås fulgt opp i denne saken.

Det anbefales også å gjøre en annen mindre endring i kirkevalgreglene knyttet til frister som faller på lørdager eller helligdager, samt gi noen utfyllende bestemmelser om valgpresentasjon og stemmesedlenes utforming.

Kirkevalgreglene § 9-6 inneholder hjemler hvor Kirkerådet kan gi særskilte regler om forhåndsstemmegivning. Det foreslås ikke å gi slike regler nå, men å delegere myndigheten etter første ledd til direktøren.

Saken inneholder også en orientering om valgforberedelsene, med orientering om viktige datoer for kirkevalget i 2019, rutiner for tildeling av intensjonsstøtte og listestøtte, opplæring, kommunikasjonsarbeidet samt om klagebehandling. Til slutt gis det en kort redegjørelse for økonomiske og administrative konsekvenser.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet fastsetter med hjemmel i delegeringsvedtak 16. april 2018 og regler 16. april 2018 nr. 584 for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet (kirkevalgreglene) § 17-3 første ledd følgende endringer i regler 16. april 2018 nr. 584 for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet (kirkevalgreglene):

§ 7-2 tredje ledd skal lyde:

Ved valg av menighetsråd og ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet kan inntil to av de øverste kandidatene på listeforslaget gis et stemmetillegg, *med unntak av kandidatene på Nominasjonskomiteens liste*. Kandidatene får i så fall et tillegg i sitt personlige stemmetall som tilsvarer 25 prosent av det antall stemmesedler som kommer listen til del ved valget. Disse kandidatnavnene skal stå først på listeforslaget og med uthevet skrift.

§ 7-9 tredje ledd skal lyde:

Når det er avgjort hvor mange mandater en valgliste skal ha, fordeler valgstyret og valgrådet representantplassene til kandidatene på listen. Kandidater som ikke er valgbare, settes ut av betraktning.

a) *For valglistene utenom Nominasjonskomiteens liste gjelder følgende:*

Kandidater som er satt opp med uthevet skrift, gis det stemmetillegg de har krav på i henhold til § 7-2 tredje ledd, før de personlige stemmer velgerne har gitt til kandidatene telles opp. Deretter kåres kandidatene i rekkefølge etter antall mottatte personlige stemmer. Har flere kandidater fått like mange stemmer, eller ingen stemmer, er rekkefølgen på listen avgjørende.

b) *For Nominasjonskomiteens liste gjelder følgende: Kandidater på listen som har oppnådd et personlig stemmetall på minst fem prosent av listens stemmetall, kåres i rekkefølge etter antall mottatte personlige stemmer. Øvrige kandidater kåres på grunnlag av sin rekkefølge på listen. Har flere kandidater fått like mange stemmer, eller ingen stemmer, er rekkefølgen på listen avgjørende.*

§ 8-3 skal lyde:

§ 8-3. Kandidatkåringen

(1) *Dersom den eneste godkjente valglisten er Nominasjonskomiteens liste, gjelder følgende: Kandidater på listen som har oppnådd et personlig stemmetall på minst fem prosent av listens stemmetall, kåres i rekkefølge etter antall mottatte personlige stemmer. Øvrige kandidater kåres på grunnlag av sin rekkefølge på listen. Kandidater som ikke er valgbare, settes ut av betraktning. Har flere kandidater fått like mange stemmer eller ingen stemmer, er rekkefølgen på listen avgjørende.*

(2) *Dersom den eneste godkjente valglisten er fra en annen gruppe enn nominasjonskomiteen, gjelder følgende: Kandidater som er satt opp med uthevet skrift, gis det stemmetillegg de har krav på i henhold til § 7-2 tredje ledd, før de personlige stemmer velgerne har gitt til kandidatene telles opp. Deretter kåres kandidatene i rekkefølge etter antall mottatte personlige stemmer. Kandidater som ikke er valgbare, settes ut av betraktning. Har flere kandidater fått like mange stemmer eller ingen stemmer, er rekkefølgen på listen avgjørende.*

Ny § 17-1 a skal lyde:

§ 17-1 a. Beregning av frister

- (1) Hvis en dato som er utgangspunktet for en frist faller på en lørdag eller en helligdag, begynner fristen å løpe nærmest påfølgende hverdag.
  - (2) Hvis en dato for avslutningen av en frist faller på en lørdag eller en helligdag, løper fristen ut den nærmest påfølgende hverdag.
  - (3) Bestemmelsene i første og annet ledd gjelder tilsvarende i de tilfeller hvor en dato som er det tidligste eller seneste tidspunktet for noen handling etter disse regler, faller på en lørdag eller en helligdag.
2. Kirkerådet fastsetter med hjemmel i regler 16. april 2018 nr. 584 for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet (kirkevalgreglene) § 17-3 annet ledd følgende forskrift om utfyllende regler til kirkevalgreglene:

§ 1. Valgpresentasjon ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet

Valgrådet fastsetter spørsmål som forelegges kandidatene om kandidatenes syn på aktuelle kirkelige spørsmål.

Valgrådet utarbeider en felles presentasjon av kandidatene og listen(e). Presentasjonen av kandidatene skal inneholde de opplysninger som finnes på valglisten, jf. kirkevalgreglene § 7-1 tredje ledd bokstav c, opplysninger om utdanning, yrke, verv i offentlig, kirkelig og organisasjonsmessig sammenheng og eventuelle andre opplysninger som vil være av betydning for velgerne. Presentasjonen skal også inneholde kandidatenes svar på spørsmålene valgrådet etter første ledd har fastsatt. Kandidatene presenteres også med bilde.

I de tilfeller det innleveres lister fra nomineringsgrupper, ser valgrådet til at tillitsvalgt for lister fra nomineringsgrupper får mulighet til kort å gjøre rede for hva som er samlenne for listens kandidater. Valgrådet ser også til at tillitsvalgt for Nominasjonskomiteens liste får mulighet til kort å gjøre rede for hvordan Nominasjonskomiteens liste er utarbeidet og hvilke krav som er stilt den.

§ 2. Valgpresentasjon ved valg av andre medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet

Valgrådet utarbeider presentasjoner av kandidatene ved valg av andre medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Ved valg av prest og lek kirkelig tilsatt, skal presentasjonen bygge på opplysningene gitt etter kirkevalgreglene § 11-2 fjerde ledd bokstav c. Ved valg av døvemenighetens representant, skal presentasjonen bygge på opplysningene gitt etter kirkevalgreglene § 12-2 fjerde ledd bokstav c. Tilsvarende gjelder ved valg av sørsamisk representant, jf. kirkevalgreglene § 13-1 fjerde ledd.

§ 3. Stemmesedlenes utforming

Kirkerådet fastsetter stemmesedlenes utforming ved valg av til menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet, men unntak av stemmeseddel ved valg av døvemenighetenes representant.

§ 4. Ikrafttredelse

Reglene trer i kraft straks.

3. Kirkerådet delegerer til direktøren å fastsette særskilte regler etter kirkevalgreglene § 9-6 første ledd.

4. Kirkerådet tar til orientering at det ikke fastsettes regler som åpner for at det gjennomføres internettstemmegivning i perioden for forhåndsstemmegivningen.

Saksorientering

Innholdsfortegnelse

Kirkevalget 2019 - endringer i kirkevalgreglene, utfyllende bestemmelser m.m.	1
Sammendrag	1
Forslag til vedtak.....	1
Saksorientering.....	4
1. Innledning	4
2. Endringer i kirkevalgreglene.....	5
2.1 Endringer som oppfølging av Kirkemøtets vedtakspunkt 1 a	5
2.2 Mindre endring vedrørende frister som faller på en lørdag eller en helligdag.....	7
3. Utfyllende bestemmelser.....	8
3.1 Innledning.....	8
3.2 Felles presentasjon av kandidater og lister	8
3.3 Stemmesedlenes utforming	11
4. Særlige regler etter kirkevalgreglene § 9-6.....	11
4.1 Forhåndsstemmegivning ved Sjømannskirken og Svalbard kirke	11
4.2 Internettstemmegivning i perioden for forhåndsstemmegivning	12
5. Orientering om valgforberedelsene	13
5.1 Viktige datoer for kirkevalget i 2019.....	13
5.2 Intensjonsstøtte og listestøtte – rutiner for søknad og tildeling.....	14
5.3 Opplæring	15
5.4 Kommunikasjonsarbeidet	15
5.5. Klager over gjennomføring av valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet	16
6. Økonomiske og administrative konsekvenser	16

1. Innledning

Denne saken inneholder flere deler. I kapittel 2 foreslås det noen endringer i regler 16. april 2018 nr. 584 for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet (kirkevalgreglene). I kapittel 3 foreslås det å gi noen utfyllende bestemmelser til kirkevalgreglene, basert på et behov for å klargjøre noen nærmere spørsmål. I kapittel 4 blir det gitt en vurdering av behov for å gi særlige regler i medhold av kirkevalgreglene § 9-6, hvor det foreslås å delegere til direktøren å gi regler etter

paragrafens første ledd. Deretter gis det en nærmere orientering til Kirkerådet om valgforberedelsene i kapittel 5. Til slutt redegjøres det for økonomiske og administrative konsekvenser.

2. Endringer i kirkevalgreglene

2.1 Endringer som oppfølging av Kirkemøtets vedtakspunkt 1 a

Kirkemøtet vedtok i sak KM 06/18 regler 16. april 2018 nr. 584 for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet (kirkevalgreglene). I Kirkemøtets tredje plenum fremmet Harald Hegstad følgende vedtakspunkt 1 a:

På nominasjonskomiteens liste skal det ikke være anledning til å gi stemmetillegg. Ved opptelling innføres i stedet en ordning med sperregrense på fem prosent for personlige stemmer. Kirkerådet får fullmakt til å utforme den endelige ordlyden i regelverket på dette punktet.

Forslaget ble vedtatt med 88 for og 18 stemmer mot. Det legges opp til at Kirkerådet i denne saken følger opp Kirkemøtets vedtak og fastsetter den endelige ordlyden i regelverket på de punkter som har med stemmetillegg å gjøre. Harald Hegstads forslag relaterte seg til primært til § 8-3 i kapitlet om bestemmelser ved flertallsvalg, jf. referansen til linje 2218ff i tredje innstilling. Kirkemøtets vedtak må antakelig forstås som også å gjelde alle paragrafene som omhandler stemmetillegg, inkludert de som er å finne i kapitlet om forholdstallsvalg. Det dreier seg om § 7-2 tredje ledd og § 7-9 tredje ledd.

Kirkevalgreglene slår fast at reglene om stemmetillegg gjelder både ved valg av menighetsråd og ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet. Kirkemøtets vedtakspunkt 1 a får derfor innvirkning ved begge valgene. For valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet, innebærer dette at det blir ulike personvalgeregler for Nominasjonskomiteens liste og for lister fra andre nomineringsgrupper. Ved valg av menighetsråd vil ordningen med sperregrense på fem prosent for personlige stemmer i alminnelighet gjelde, med unntak av for de sokn hvor det stilles flere lister enn listen fra nominasjonskomiteen. I slike sokn vil valgstyrene i menighetene måtte forholde seg til ulike personvalgeregler for de ulike reglene. Kirkemøtets vedtak innebærer at informasjonen til velgerne om hvordan valgoppgjørene fungerer, vil være noe komplisert å kommunisere.

Kirkemøtekomiteen valgte flere steder i kirkevalgreglene å referere til *Nominasjonskomiteens liste* med stor bokstav, for å være konsistent med kirkevalgreglene §§ 6-4 åttende ledd og 7-1 tredje ledd bokstav b siste punktum. Dette gjelder både for Nominasjonskomiteens liste ved valg av menighetsråd og Nominasjonskomiteens liste valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet, se § 7-1 tredje ledd bokstav b siste punktum.

Kirkevalgreglene § 8-3 dreier seg om kandidatkåringen ved flertallsvalg, altså der det kun er en liste. En kan derfor enten gjøre det helt enkelt og legge til grunn at siden det skal være en nominasjonskomité ved alle valg, innebærer det at der det bare er én liste, er denne fra nominasjonskomiteen. Det kan imidlertid oppstå en situasjon hvor

nominasjonskomiteens listeforslag ikke blir godkjent av valgrådet eller valgstyret fordi det ikke oppfyller vilkårene for listeforslag, dersom valgmyndigheten ikke når frem gjennom forhandlinger for å bringe listeforslaget i samsvar med reglene etter § 7-5 tredje ledd. Selv om et slikt scenario er lite sannsynlig, foreslås det at Kirkerådet tar høyde for dette gjennom et nytt annet ledd i § 8-3.

På denne bakgrunn foreslås det at Kirkerådet gjør følgende endringer i kirkevalgreglene:

§ 7-2 tredje ledd skal lyde:

Ved valg av menighetsråd og ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet kan inntil to av de øverste kandidatene på listeforslaget gis et stemmetillegg, *med unntak av kandidatene på Nominasjonskomiteens liste*. Kandidatene får i så fall et tillegg i sitt personlige stemmetall som tilsvarer 25 prosent av det antall stemmesedler som kommer listen til del ved valget. Disse kandidatnavnene skal stå først på listeforslaget og med uthevet skrift.

§ 7-9 tredje ledd skal lyde:

Når det er avgjort hvor mange mandater en valgliste skal ha, fordeler valgstyret og valgrådet representantplassene til kandidatene på listen. Kandidater som ikke er valgbare, settes ut av betraktning.

a) *For valglisten utenom Nominasjonskomiteens liste gjelder følgende:*

Kandidater som er satt opp med uthevet skrift, gis det stemmetillegg de har krav på i henhold til § 7-2 tredje ledd, før de personlige stemmer velgerne har gitt til kandidatene telles opp. Deretter kåres kandidatene i rekkefølge etter antall mottatte personlige stemmer. Har flere kandidater fått like mange stemmer, eller ingen stemmer, er rekkefølgen på listen avgjørende.

b) *For Nominasjonskomiteens liste gjelder følgende: Kandidater på listen som har oppnådd et personlig stemmetall på minst fem prosent av listens stemmetall, kåres i rekkefølge etter antall mottatte personlige stemmer. Øvrige kandidater kåres på grunnlag av sin rekkefølge på listen. Har flere kandidater fått like mange stemmer, eller ingen stemmer, er rekkefølgen på listen avgjørende.*

§ 8-3 skal lyde:

§ 8-3. Kandidatkåringen

(1) *Dersom den eneste godkjente valglisten er Nominasjonskomiteens liste, gjelder følgende: Kandidater på listen som har oppnådd et personlig stemmetall på minst fem prosent av listens stemmetall, kåres i rekkefølge etter antall mottatte personlige stemmer. Øvrige kandidater kåres på grunnlag av sin rekkefølge på listen. Kandidater som ikke er valgbare, settes ut av betraktning. Har flere kandidater fått like mange stemmer eller ingen stemmer, er rekkefølgen på listen avgjørende.*

(2) *Dersom den eneste godkjente valglisten er fra en annen gruppe enn nominasjonskomiteen, gjelder følgende: Kandidater som er satt opp med uthevet skrift, gis det stemmetillegg de har krav på i henhold til § 7-2 tredje ledd, før de personlige stemmer velgerne har gitt til kandidatene telles opp. Deretter kåres kandidatene i rekkefølge etter antall mottatte personlige*

stemmer. Kandidater som ikke er valgbare, settes ut av betraktning. Har flere kandidater fått like mange stemmer eller ingen stemmer, er rekkefølgen på listen avgjørende.

Endringene er markert i kursiv.

2.2 Mindre endring vedrørende frister som faller på en lørdag eller en helligdag

I henhold til kirkevalgreglene § 17-3 første ledd har Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i reglene. I etterkant av Kirkemøtets fastsettelse av kirkevalgreglene, er det oppstått et behov for å foreta en mindre endring.

Akkurat som valgloven, inneholder kirkevalgreglene en rekke regelfestede frister. Valgloven har imidlertid en bestemmelse om beregning av frister. Valgloven § 15-5 lyder som følger:

§ 15-5. Beregning av frister. Oversittelse

- (1) Hvis en dato som er utgangspunktet for en frist faller på en lørdag eller en helligdag, begynner fristen å løpe nærmest påfølgende hverdag.
- (2) Hvis en dato for avslutningen av en frist faller på en lørdag eller en helligdag, løper fristen ut den nærmest påfølgende hverdag.
- (3) Bestemmelsene i første og annet ledd gjelder tilsvarende i de tilfeller hvor en dato som er det tidligste eller seneste tidspunktet for noen handling etter denne lov, faller på en lørdag eller en helligdag.
- (4) Melding, erklæring eller klage som gis etter utløpet av frist etter denne lov, kan bare tas til behandling hvis fristoversittelsen skyldes forhold den som plikter å overholde fristen, ikke hadde herredømme over og heller ikke kunne forutse.

I 2019 vil fristen 5. mai for valgmyndighetenes godkjennelse av listeforslagene etter kirkevalgreglene §§ 7-5 annet ledd, 8-1 første ledd, 11-2 femte ledd, 12-2 femte ledd og 13-1 åttende ledd falle på en søndag. Starttidspunktet for forhåndsstemmegivning 10. august etter kirkevalgreglene § 9-1 første ledd faller i 2019 på en lørdag.

Det foreslås derfor at Kirkerådet med hjemmel i kirkevalgreglene § 17-3 første ledd fastsetter en ny § 17-1 a etter mønster fra valgloven § 15-5 første til tredje ledd. Siste ledd omhandler noe litt annet, og foreslås ikke tatt med her. Det legges til grunn at denne endringen er såpass liten at det ikke er behov for å gjennomføre en høring om den. Dette samsvarer også med Kirkerådets tidligere vurdering knyttet til en annen offentlig høytidsdag, som lå til grunn for Kirkemøtets vedtak av kirkevalgreglene: «Kirkerådet er enig i at det er uheldig å fastsette en frist til 1. mai i valgåret, da denne dagen er en offentlig høytidsdag. Fristen foreslås derfor endret til 30. april» (saksorienteringen i sak KM 06/16 side 102). Spørsmålet har også vært drøftet med saksbehandlerne som jobber med kirkevalg ved bispedømmekontorene.

Ny § 17-1 a vil da lyde som følger:

§ 17-1 a. Beregning av frister

- (4) *Hvis en dato som er utgangspunktet for en frist faller på en lørdag eller en helligdag, begynner fristen å løpe nærmest påfølgende hverdag.*

- (5) Hvis en dato for avslutningen av en frist faller på en lørdag eller en helligdag, løper fristen ut den nærmest påfølgende hverdag.
- (6) Bestemmelsene i første og annet ledd gjelder tilsvarende i de tilfeller hvor en dato som er det tidligste eller seneste tidspunktet for noen handling etter disse regler, faller på en lørdag eller en helligdag.

3. Utfyllende bestemmelser

3.1 Innledning

Kirkerådet har etter kirkevalgreglene § 17-3 hjemmel til å gi nærmere bestemmelser om gjennomføring av valget og utfylling av reglene. I etterkant av Kirkemøtets fastsettelse av kirkevalgreglene, er det reist noen spørsmål som tilsier at Kirkerådet bør vurdere om det skal gis enkelte utfyllende regler. Dette er spørsmål knyttet til felles presentasjon av kandidater og lister og utforming av stemmesedler.

Det vil også senere i prosessen kunne oppstå behov for noen nærmere avklaringer eller fortolkninger av kirkevalgreglene. Disse vil i alminnelighet ivaretas som en del av den løpende administrasjon i henhold til delegasjonsreglementet for Kirkerådet.

3.2 Felles presentasjon av kandidater og lister

3.2.1 Felles presentasjon av kandidater og lister – valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet

Informasjon om kandidater og lister har vært og er fremhevet som viktig ved kirkevalgene. Det anses som viktig at velgerne har god informasjon om kandidatene og listene de velger.

Ved kirkevalget i 2015 var det i regler 8. april 2014 nr. 1370 for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet § 2-9 fastsatt følgende:

§ 2-9. Presentasjon av kandidatene

- (1) Nominasjonskomiteen utarbeider i forståelse med valgrådet en egen oversikt over kandidatene på nominasjonskomiteens liste, der disse blir nærmere presentert. Foruten de opplysninger som finnes på kandidatlisten, jf. § 2-6 femte ledd, tas det her med opplysninger om utdanning/yrke, verv i offisiell og kirkelig sammenheng og andre opplysninger som vil være av betydning for de som skal avgi stemme. Det forutsettes at presentasjonen også omfatter hva kandidatene særlig vil arbeide for og ser som viktige satsingsområder samt opplysninger om kandidatens syn på aktuelle kirkelige spørsmål, jf. § 2-6 sjuende ledd. Valgrådet fastsetter hvilke spørsmål som skal stilles kandidatene. Kandidatene presenteres også med bilde.
- (2) Forslagsstillerne ved den supplerende nominasjonen sender inn tilsvarende opplysninger om sin kandidat. Valgrådet innarbeider disse opplysningene i den samlede presentasjonen av kandidatene.
- (3) I de tilfeller der det innleveres liste(r) fra andre grupper av forslagsstillere, ser valgrådet til at tillitsvalgt for hver liste får mulighet til kort å gjøre rede hva som er samlene for listens kandidater. Nominasjonskomiteen skal

tilsvarende gjøre rede for hvordan nominasjonskomiteens liste er utarbeidet og hvilke krav som er stilt til den. Det gis videre mulighet for at hver forslagsstiller kan gi en presentasjon av kandidatene tilsvarende presentasjonen av nominasjonskomiteens kandidater. Valgrådets spørsmål skal benyttes, jf. første ledd.

I utarbeidelsen av kirkevalgreglene ble valglovens bestemmelser lagt til grunn som utgangspunkt. Det innebar at en tilsvarende bestemmelse om presentasjon av kandidatene ikke ble innarbeidet i kirkevalgreglene. Ettersom alternativet til kirkevalgregler som Kirkemøtet vedtok, innebærer en kombinasjon av liste fra en nominasjonskomité og liste(r) fra nomineringsgrupper, kan det vurderes om en bør gi utfyllende bestemmelser om dette.

Ved de siste kirkelige valgene har nasjonale og regionale valgmyndigheter tilrettelagt felles informasjon om kandidatene ved kirkevalget gjennom brosjyrer og presentasjon på kirkevalget.no. Det legges til grunn at dette vil være mulig også uten hjemmel i slikt regelverk, men det vil da kunne oppstå noen utfordringer med hvilken type informasjon som skal gis, hvem som fastsetter spørsmål o.l. Det anbefales derfor å gi noen utfyllende bestemmelser som entydig avklarer dette. Disse bestemmelsene bør i hovedsak bygge på tidligere bestemmelser, men med noen presiseringer som følge av at valgordningen er annerledes enn ved forrige valg.

Et særlig spørsmål er hva slags regler som skal gjelde for presentasjonen av de ulike listene. En kan enten tenke seg at valgrådet skal se til at tillitsvalgt for hver liste får mulighet til kort å gjøre rede for hva som er samtlende for listens kandidater. Det vil imidlertid ikke passe altfor godt for kandidatene på Nominasjonskomiteens liste. Det foreslås i stedet å videreføre muligheten for at tillitsvalgt for Nominasjonskomiteens liste får mulighet til kort å gjøre rede for hvordan Nominasjonskomiteens liste er utarbeidet og hvilke krav som er stilt til den.

I lys av dette foreslås det følgende utfyllende bestemmelser om valgpresentasjon:

§ 1. Valgpresentasjon ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet

Valgrådet fastsetter spørsmål som forelegges kandidatene om kandidatenes syn på aktuelle kirkelige spørsmål.

Valgrådet utarbeider en felles presentasjon av kandidatene og listen(e). Presentasjonen av kandidatene skal inneholde de opplysninger som finnes på valglisten, jf. kirkevalgreglene § 7-1 tredje ledd bokstav c, opplysninger om utdanning, yrke, verv i offentlig, kirkelig og organisasjonsmessig sammenheng og eventuelle andre opplysninger som vil være av betydning for velgerne. Presentasjonen skal også inneholde kandidatenes svar på spørsmålene valgrådet etter første ledd har fastsatt. Kandidatene presenteres også med bilde.

I de tilfeller det innleveres lister fra nomineringsgrupper, ser valgrådet til at tillitsvalgt for lister fra nomineringsgrupper får mulighet til kort å gjøre rede for hva som er samtlende for listens kandidater. Valgrådet ser også til at tillitsvalgt for Nominasjonskomiteens liste får mulighet til kort å gjøre rede for hvordan Nominasjonskomiteens liste er utarbeidet og hvilke krav som er stilt til den.

3.2.2 Felles presentasjon – valg av menighetsråd

Når det gjelder valg til menighetsråd er bestemmelsene om presentasjon av kandidatene i hovedsak videreført. Alle kandidatene vil presenteres på kirkevalget.no, i hvert fall med navn m.v. Valgstyret er ansvarlig for informasjon om valget er tilgjengelig for velgerne, jf. kirkevalgreglene § 4-1 annet ledd. Det anses derfor ikke nødvendig å gi flere utfyllende bestemmelser.

3.2.3 Felles presentasjon – valg av andre medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet

Når det gjelder valg av prest og lek kirkelig tilsatt er følgende fastsatt:

§ 11-1 tredje ledd bokstav b:

Nominasjonskomiteene bør tilstrebe bredde i kandidatenes syn på aktuelle kirkelige spørsmål og skal i forbindelse med nominasjonen innhente kandidatenes syn på slike spørsmål. Nominasjonskomiteene fastsetter selv hvilke spørsmål som skal forelegges kandidatene. Bare personer som er valgbare, kan oppføres på listeforslaget. Kandidatene spørres på forhånd om de er villige til å stå på listeforslaget.

§ 11-2 fjerde ledd bokstav c:

En oversikt over kandidatene der disse blir nærmere presentert. Foruten de opplysninger som finnes på listeforslaget, tas det her med opplysninger om utdanning/yrke, verv i offisiell og kirkelig sammenheng og andre opplysninger som vil være av betydning for dem som skal avgi stemme. Kandidatene presenteres også med bilde. Det forutsettes at presentasjonen også omfatter hva kandidatene særlig vil arbeide for og ser som viktige satsingsområder, samt opplysninger om kandidatenes syn på aktuelle kirkelige spørsmål.

Tilsvarende bestemmelser finnes i kirkevalgreglene § 12-1 fjerde ledd og § 12-2 fjerde ledd bokstav c. Etter kirkevalgreglene § 13-1 fjerde ledd gjelder § 12-2 fjerde ledd tilsvarende også for nominasjonsprosessen ved valg av sørsamisk representant til Nidaros bispedømmeråd og Kirkemøtet.

Valgrådets ansvar for kandidatpresentasjon også ved disse valgene, bør antagelig tydeliggjøres. Det foreslås derfor at Kirkerådet vedtar følgende utfyllende bestemmelse:

§ 2. Valgpresentasjon ved valg av andre medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet

Valgrådet utarbeider presentasjoner av kandidatene ved valg av andre medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Ved valg av prest og lek kirkelig tilsatt, skal presentasjonen bygge på opplysningene gitt etter kirkevalgreglene § 11-2 fjerde ledd bokstav c. Ved valg av døve menighetens representant, skal presentasjonen bygge på opplysningene gitt etter kirkevalgreglene § 12-2 fjerde ledd bokstav c. Tilsvarende gjelder ved valg av sørsamisk representant, jf. kirkevalgreglene § 13-1 fjerde ledd.

3.3 Stemmesedlenes utforming

Med unntak for valg av døvemenighetenes representant, er det ikke fastsatt i kirkevalgreglene hvem som har ansvaret for stemmesedlenes utforming. Dette har sammenheng med at kirkevalgreglene bygger på valgloven. For alminnelige valg er dette ikke regulert i valgloven, men i valgforskriften.

I regler 8. april 2014 nr. 1370 for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet § 2-10, som nå er opphevet, var det fastsatt at stemmesedlenes utforming fastsettes av Kirkerådet. Dette ble ikke regulert i de nye kirkevalgreglene.

Kirkevalgreglene § 9-1 annet ledd annet punktum fastsetter imidlertid at «stemmeseddel til alle sokn og kategorialmenigheter er tilgjengelig på internett (...)». For å kunne ivareta dette på en hensiktsmessig måte, må det fortsatt være Kirkerådet som fastsetter stemmesedlenes utforming. Unntaket er som nevnt for døvemenighetenes representant, da det er fastsatt i kirkevalgreglene § 12-5 første ledd at disse utformes av valgrådet i Oslo.

Det foreslås følgende utfyllende bestemmelse:

§ 3. Stemmesedlenes utforming

Kirkerådet fastsetter stemmesedlenes utforming ved valg av til menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet, men unntak av stemmeseddel ved valg av døvemenighetenes representant.

4. Særlige regler etter kirkevalgreglene § 9-6

4.1 Forhåndsstemmegivning ved Sjømannskirken og Svalbard kirke

Etter kirkevalgreglene § 9-6 første ledd kan Kirkerådet gi særskilte regler for forhåndsstemmegivning i Svalbard kirke og Sjømannskirken. Dette er en *kan*-bestemmelse, som innebærer at Kirkerådet selv må vurdere om det er nødvendig.

Svalbard kirke ligger utenfor Den norske kirkes soknestructur. Se kirkeloven § 39. De som oppholder seg på Svalbard og som ved utreisen var registrert som bosatt i en norsk kommune, regnes normalt som bosatt der, jf. folkeregisterforskriften § 4-4-3. Det innebærer at Den norske kirkes medlemmer på Svalbard normalt regnes som bosatt i et sokn i Den norske kirke på fastlandet. ... Det legges til grunn at kirkekontoret på Svalbard kirke, på samme måte som menighetskontorer underlagt et valgstyre, vil kunne ta imot forhåndsstemmegivninger etter prosedyrene for forhåndsstemmegivning i annet sokn.¹ Det anses derfor ikke nødvendig å gi særlige regler for forhåndsstemmegivning ved Svalbard kirke.

¹ Se tilsvarende komitémerknad 7 i sak KM 06/18, hvor komiteen blant annet uttaler følgende:

«For studenter som midlertidig oppholder seg i annet sokn enn der de bor, legger komiteen til grunn at regelverket § 9-1 (2) åpner for at studentpresttjenesten også kan ta imot forhåndsstemmer, i tråd med tidligere praksis.»

Det legges til grunn at tilsvarende vil gjelde for forhåndsstemmegivning ved Svalbard kirke.

Når det gjelder forhåndsstemmegivning ved sjømannskirkene, var dette noe Kirkerådet søkte å legge til rette for ved forrige kirkevalg, men det ble ikke realisert som følge av kapasitetshensyn. En eventuell gjennomføring av dette må skje i nært samarbeid med Sjømannskirken. Perioden for forhåndsstemmegivning ligger i tid sammen med ferieavvikling i sjømannskirkene, så det er et spørsmål om de vil ha kapasitet til å kunne gjennomføre slik forhåndsstemmegivning. Samtidig må spørsmålet ses i sammenheng med at kirkeloven § 4 slår fast at medlemmer av Den norske kirke må være bosatt i soknet for å ha kirkelig stemmerett. Medlemmer av Den norske kirke som er registrert som bosatt i utlandet vil derfor ikke ha stemmerett ved de kirkelige valgene. På nåværende tidspunkt er det for tidlig til å kunne slå fast om det er realistisk å få gjennomført slik forhåndsstemmegivning

Det foreslås at Kirkerådet delegerer til direktøren å fastsette særskilte regler etter kirkevalgreglene § 9-6 første ledd. Direktøren vil da vurdere om det er aktuelt å gi slike regler eller ikke. Det vil i så fall være snakk om å gi særskilte regler som følger bestemmelsene i kirkevalgreglene kapittel 9 så langt det passer, men med tilpasning til Sjømannskirkens forhold.

4.2 Internettstemmegivning i perioden for forhåndsstemmegivning

I kirkevalgreglene § 9-6 andre ledd er det gitt hjemmel for at Kirkerådet, dersom Kirkerådet finner det økonomisk forsvarlig, *kan* gi regler om internettstemmegivning i perioden for forhåndsstemmegivning. I denne saken er det foretatt en vurdering av muligheten for å åpne for internettstemmegivning i perioden for forhåndsstemmegivningen.

I etterkant av høringen om kirkevalgreglene gjorde Kirkerådet en vurdering av kost-nytte for internettstemmegivning i perioden for forhåndsstemming. I tillegg til å måtte gjøre en vurdering av kostnader sett i forhold til nytten tenkt som forenkling for velgere og mulig økt valgdeltakelse, må det også gjøres en vurdering av kostnader knyttet til å sikre noen grunnleggende prinsipper ved demokratiske valg.

Det vil være nødvendig å ha en løsning som reelt fjerner alle muligheter for å kunne knytte innholdet av en stemmegivning til personen som har avgitt stemmen, samtidig som det må kunne være mulig for en velger å stemme på nytt og således få den allerede avgitte stemmen slettet. Dette for å sikre retten til hemmelig valg, jf. kirkevalgreglene § 1-1.

Det vil da mest sannsynlig være nødvendig å integrere i løsningen et produkt fra en etablert tredjepartsleverandør på feltet. Med de erfaringer Kirkerådet har med IT-utvikling, fremstår det som rimelig klart at et slikt prosjekt vil gå langt utover de økonomiske rammene for IT-utvikling i forbindelse med kirkevalget i 2019. Et foreløpig anslag har vært på minst 2,5 millioner, men det knytter seg stor usikkerhet til dette tallet. De utredninger som Kirkerådet så langt har gjort, har ikke medført utgifter. En ytterligere utredning av kost-nytte for internettstemmegivning i perioden for forhåndsstemmegivning vil medføre at det påløper utgifter på kommersielle vilkår. Basert på den innledende utredningen, hvor det fremstår som rimelig klart at et slikt prosjekt vil gå ut over de økonomiske rammene for IT-utvikling i forbindelse med kirkevalget i 2019, anses det som lite hensiktsmessig å foreta nærmere utredning

og beregninger knyttet til IT-løsninger for internettstemmegivning i perioden for forhåndsstemmegivning.

I forlengelsen av dette kan det også pekes på at de alminnelige valgene har valgt å ikke gå videre med forsøk med internettvalg etter stortingsvalget i 2013. Selv om internettvalg i seg selv ut fra noen perspektiver kan fremstå som hensiktsmessig, mener direktøren at dette ikke kan prioriteres ut fra et kost-/nytteperspektiv.

5. Orientering om valgforberedelsene

5.1 Viktige datoer for kirkevalget i 2019

Innledningsvis kan det være hensiktsmessig å gjengi noen av de viktige datoene for Kirkevalget 2019:

Dato	Hva	Ansvarlig
2. januar	Frist for å registrere nomineringsgrupper	Nomineringsgrupper
1. mars i valgåret	Frist for etablering av nominasjonskomité for val av lek til bispedømmeråd og Kirkemøtet	Valgrådet i bispedømmet
30. april i valgåret	Frist for innlevering av listeforslag ved valg av lek til bispedømmeråd og Kirkemøtet	Nomineringsgrupper og nominasjonskomité
	Frist for innlevering av listeforslag ved valg til menighetsråd	Nominasjonskomité og eventuelle andre grupper
	Frist for innlevering av nominasjonskomiteenes listeforslag ved valg til prest, lek kirkelig tilsatt, døvemenighetenes representant og sørsamisk representant	Nominasjonskomiteene
5. mai i valgåret	Frist for å godkjenne listeforslag og kunngjøre valglister, valgform og eventuell supplerende nominasjon.	Valgrådet i bispedømmet og valgstyret i menigheten
30. juni	Skjæringsdato for manntallet	Kirkerådet
10. august til 6. september	Forhåndsstemmegivningsperiode	Valgstyret i menigheten
1. september	Frist for forhåndsstemming i annet sokn enn der man har stemmerett.	
9. september	Valgdagen	

Avhengig av Kirkerådets vedtak under avsnitt 2.2, vil fristene bli noe justert.

5.2 Intensjonsstøtte og listestøtte – rutiner for søknad og tildeling

Kirkevalgreglene § 6-5 inneholder nærmere bestemmelser om intensjonsstøtte og listestøtte. Første ledd etablerer en plikt til Kirkerådet til å gi støtte til registrerte nomineringsgrupper i form av intensjonsstøtte og listestøtte. Annet ledd slår fast at intensjonsstøtten har som formål å sette registrerte nomineringsgrupper i stand til å stille lister i valget til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Tredje ledd slår fast at listestøtten har som formål å sette registrerte nomineringsgrupper i stand til å informere velgerne om sine standpunkt i aktuelle kirkelige spørsmål. Fjerde ledd faststiller noen nærmere vilkår for listestøtten. Siste ledd slår fast at Kirkerådet skal stille midler til disposisjon til Nominasjonskomiteens liste på lik linje med registrerte nomineringsgrupper. Se nærmere om sistnevnte nedenfor.

Registrerte nomineringsgrupper vil kunne søke Kirkerådet om støtte og få denne utbetalt som et tilskudd. Gjennom registreringsprosessen for nomineringsgrupper sikrer en at noen er ansvarlig for midlene og at de blir korrekt brukt. Nominasjonskomiteens liste vil ikke være registrert på samme måte. Revisor vil ha problem med at kirkelige organ deler ut penger til enkeltpersoner. Derfor vil alternativet for Nominasjonskomiteens liste være at de får et rammebeløp til disposisjon og at de må levere kvitteringer og få tilbake for konkrete utgifter.

Som det fremgår av ordlyden i kirkevalgreglene § 6-5 er det registrerte nomineringsgrupper og Nominasjonskomiteens liste som kan få støtte. Det innebærer at eventuelle uregistrerte grupper ikke er støtteberettigede.

Intensjonsstøtte faller bort for nominasjonskomiteen fordi det blir lagt til grunn at kostnadene ved å etablere denne komiteen og utarbeide listen blir finansiert direkte av bispedømmerådene, som tidligere.

Det er Kirkerådet som skal behandle søknader og utbetale tilskudd til nomineringsgrupper. Det blir lagt til grunn at utdyping av vilkår etter kirkevalgreglene § 6-5 fjerde ledd bokstav b og tilskuddshåndtering vil skje administrativt, i tråd med økonomiregelverket til Den norske kirke.

I reglene står det at Kirkerådet skal stille midler til disposisjon for nominasjonskomiteens liste på lik linje med registrerte nomineringsgrupper. Fordi prosessen med nominasjonskomité blir startet av valgrådene/bispedømmerådene sitter de ansatte som arbeider med valg på bispedømmerådnivå tettere på, og det kan være naturlig at det er bispedømmerådene administrativt som gir tilskudd. På bakgrunn av økonomiforvaltningen i den norske kirke kan Kirkerådet delegere plikten til å stille midler til disposisjon til bispedømmerådet.

Tilskuddshåndteringen utløser et behov for merkantile tjenester. Særlig gjelder dette tilskuddet til Nominasjonskomiteens liste, som må få tilbake penger basert på regning og dokumentasjon av utgifter. Dersom bispedømmerådene får ansvar for denne tildelingen vil det medføre ekstraarbeid både med søknadsbehandling og utbetaling på bakgrunn av innleverte kvitteringer. Denne støtten vil da gå inn som en del av tildelingen til bispedømmerådene. Et argument for å behandle tilskuddene i Kirkerådets sekretariat er å sikre likebehandling mellom ulike lister og over hele landet. Dette vil likevel kunne sikres ved at Kirkerådet informerer bispedømmerådene om nivå på tildelt støtte til nomineringsgrupper. Utbetaling av

tilskudd etter regning vil uansett føre til behov for merkantile tjenester. Spørsmålet blir hvor disse skal være.

Et annet spørsmål ved listestøtte til Nominasjonskomiteens liste er hvem som skal kunne få refundert utgifter. I kirkevalgreglene § 6-2 fjerde ledd, er det fastsatt hvem som er tillitsvalgt og tillitsutvalg for Nominasjonskomiteens liste; listetoppen og de fem øverst rangerte kandidatene på listen. Skal det være den tillitsvalgte som kan få tilbake penger på vegne av listen? Eller skal hver enkelt eller samlet tillitsutvalg kunne få penger? Eller skal hver enkelt kandidat kunne be om å få tilbake penger? Dette kan løses ved at kandidatene på Nominasjonskomiteens liste selv kan bli enige om hvordan de vil forvalte pengene. Er de enige om å bruke en større sum på et felles tiltak kan de gjøre det, eller de kan bestemme at de deler summen likt. Dette vil kreve en dialog mellom kandidatene på Nominasjonskomiteens liste og den som er ansvarlig for å gi tilskudd.

For å søke intensjonsstøtte er det krav om å være registrert innen 2. januar. For å søke listestøtte er det krav om å ha levert liste innen fristen 30. april. I reglene er det ellers ikke fastsatt noen frist for å søke støtte. Det legges til grunn at fastsetting av frister skjer administrativt i Kirkerådet.

5.3 Opplæring

På bakgrunn av erfaringene med kirkevalget i 2015, ser Kirkerådet behov for å styrke valgopplæringen ved kirkevalget i 2019. Det er særlig viktig å sikre god opplæring av valgfunksjonærene (ca. 14 000 personer). Det er dem velgerne møter, og det er derfor viktig at de er trygge i sin rolle. Det vil blant annet bli fokusert på gjennomføring av hemmelige valg og hindring av valgagitasjon i valglokalet. En styrking av valgopplæringen vil utløse økonomiske konsekvenser. Dette vil ivaretas innenfor kirkevalgbudsjettet.

Det legges opp til bruk av både samlingsbaserte kurs og e-læringsmoduler. Det planlegges ulike kursmaler, for eksempel lynkurs i valg, valggjennomføringsskurs, forhåndsstemmegivingskurs og valgfunksjonærkurs. Disse vil så kunne brukes av ulike aktører, for eksempel av de tilsatte på bispedømmekontorene. Det er viktig å tenke helhetlig her, og se dette i sammenheng med annen internkommunikasjon. Stolthet, eierskap og forankring er viktige stikkord. Det planlegges også en video som kan vises før valglokalene åpner for å løfte og inspirere valgfunksjonærene og minne om de viktigste prinsippene for valget. Det vil bli laget en felles opplæringsplan og opplæringsmateriell, og målet er å ha dette klart i løpet av oktober 2018.

Som varslet i saksorienteringen til Kirkemøtet i sak KM 06/18, legges det også opp til å utarbeide en valghåndbok, som vil gi utfyllende veiledning om kirkevalgreglene til alle som arbeider med gjennomføringen av kirkevalget.

5.4 Kommunikasjonsarbeidet

Det legges opp til at det nasjonale valgsekretariatet skal bidra til å gjøre kirkevalget kjent. Det utarbeides en nasjonal kommunikasjonsstrategi og –plan for Kirkevalget 2019, med fokus på spissede budskap rettet mot ulike målgrupper og kanalvalg, både i tradisjonelle medier og sosiale medier. Den nasjonale kommunikasjonsstrategien

skal ikke bidra til å profilere meningsbrytningen mellom grupperinger i kirken, men fokusere på betydningen av å bruke sin stemmerett ved kirkevalget.

Det er listestillerne/listekandidatene som må ta ansvaret for å presentere strategiske synspunkter for kirken i forbindelse med kirkevalget. I tråd med kirkevalgreglene § 6-5 gis det støtte til registrerte nomineringsgrupper og listen fra nominasjonskomiteen for å informere velgerne om sine standpunkt i aktuelle kirkelige spørsmål.

I samarbeid med valgrådene vil det fra nasjonalt hold blant annet bli tilrettelagt for en felles presentasjon på kirkevalget.no av alle kandidater på alle lister, nedlastning av stemmesedler på kirkevalget.no, felles presentasjon på kirkevalget.no av alle stemmesteder og –tider i alle menigheter, ressurser, grafiske maler og veiledning som valgstyrene kan benytte seg av samt å produsere og sende ut valgkort til alle stemmeberettigede. Det legges til grunn at valgkortet skal sendes ut, så fremt tildelingen til kirkevalget blir som forventet.

5.5. Klager over gjennomføring av valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet

Etter kirkevalgreglene § 15-2 er Kirkerådet klageinstans for klager ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Klager kan fremmes underveis i prosessen, men erfaringene fra forrige valg viser at de fleste klagen kommer innen klagefristen som er sju dager etter valgdagen, jf. kirkevalgreglene § 15-2 annet ledd. Klager over valgoppgjøret må fremmes innen sju dager etter at valgoppgjøret er godkjent. Seneste frist for endelig godkjenning av valgoppgjøret er i henhold til kirkevalgreglene § 14-6 bokstav e ti dager etter valgdagen.

Kirkerådet bør derfor planlegge et ekstra møte i etterkant av denne fristen, medregnet tilstrekkelig saksbehandlingstid. Dette møtet bør anslagsvis avholdes en dag i uke 41 (7.–11. oktober 2019).

6. Økonomiske og administrative konsekvenser

For økonomiske og administrative konsekvenser av kirkevalgene generelt, vises det til kapittel 7.2 i saksorienteringen til sak KM 06/18.

Endringen i personvalgreglene i kirkevalgreglene vil innebære noe mer komplisert opptelling av de kirkelige valgene, noe som kan medføre et merarbeid. Endringen i kirkevalgreglene knyttet til frister, vil på den annen side innebære en mulig reduksjon av arbeid på lørdager og helligdager.

Dersom det gis særlige regler etter kirkevalgreglene § 9-6 om forhåndsstemmegivning ved sjømannskirkene, vil det medføre at Kirkerådet må gi et tilskudd til Sjømannskirken.